కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥అథ పఞ్చమ కాణ్డే తృతీయః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ ఉథ్సన్నయజ్ఞో వా ఏష యదగ్నిః కిం వాఽహైతస్య క్రియతే కిం వా న యద్వై యజ్ఞస్య క్రియమాణస్యాఽన్తర్యన్తి పూయతి వా అస్య తదాశ్వినీరుప దధాత్యశ్వినౌ వై దేవానాం భిషజౌ తాభ్యామేవాఽస్మై భేషజం కరోతి పఞ్చోప దధాతి పాఙ్క్తో యజ్ఞో యావానేవ యజ్ఞస్తస్మై భేషజం కరోత్యృతవ్యా ఉప దధాత్యృతూనాం క్లృప్త్యై [౧] పఞ్చోప దధాతి పఞ్చ వా ఋతవో యావన్త ఏవర్తవస్తాన్కల్పయతి సమానప్రభృతయో భవన్తి సమానోదర్కాస్తస్మాథ్సమానా ఋతవ ఏకేన పదేన వ్యావర్తన్తే తస్మాదృతవో వ్యావర్తన్తే ప్రాణభృత ఉప దధాత్యృతుష్వేవ ప్రాణాన్దధాతి తస్మాథ్సమానాః సన్త ఋతవో న జీర్యన్త్యథో ప్ర జనయత్యేవైనానేష వై వాయుర్యత్ప్రాణో యదృతవ్యా ఉపధాయ ప్రాణభృత [౨] ఉపదధాతి తస్మాథ్సర్వానృతూనను వాయురా వరీవర్తి వృష్టిసనీరుప దధాతి వృష్టిమేవాఽవ రున్ధే యదేకధోపదధ్యాదేకమృతుం వర్షేదనుపరిహారగ్ం సాదయతి తస్మాథ్సర్వానృతూన్ వర్షతి యత్ప్రాణభృత ఉపధాయ వృష్టిసనీరుపదధాతి తస్మాద్వాయుప్రచ్యుతా దివో వృష్టిరీర్తే పశవో వై వయస్యా నానామనసః ఖలు వై పశవో నానావ్రతాస్తేఽప ఏవాఽభి సమనసో [౩] యం కామయేతాఽపశుః స్యాదితి వయస్యాస్తస్యోపధాయాఽపస్యా ఉప దధ్యాదసంజ్ఞానమేవాఽస్మై పశుభిః కరోత్యపశురేవ భవతి యం కామయేత పశుమాన్థ్స్యాదిత్యపస్యాస్తస్యోపధాయ వయస్యా ఉప దధ్యాథ్సంజ్ఞానమేవాఽస్మై పశుభిః కరోతి పశుమానేవ భవతి చతస్రః పురస్తాదుప దధాతి తస్మాచ్చత్వారి చక్షుషో రూపాణి ద్వే శుక్లే ద్వే కృష్ణే [౪] మూర్ధన్వతీర్భవన్తి తస్మాత్పురస్తాన్మూర్ధా పఞ్చ దక్షిణాయాగ్ం శ్రోణ్యాముప దధాతి పఞ్చోత్తరస్యాం

తస్మాత్పశ్చాద్వర్షీయాన్పురస్తాత్ప్రవణః పశుర్బస్తో వయ ఇతి దక్షిణేఽగ్ంస ఉప దధాతి వృష్ణిర్వయ ఇత్యుత్తరేఽగ్ంసావేవ ప్రతి దధాతి వ్యాఘ్రో వయ ఇతి దక్షిణే పక్ష ఉప దధాతి సిగ్ంహో వయ ఇత్యుత్తరే పక్షయోరేవ వీర్యం దధాతి పురుషో వయ ఇతి మధ్యే తస్మాత్పురుషః పశూనామధి పతిః॥[౫]

క్లృప్త్యై ఉపధాయ ప్రాణభృతః సమనసః కృష్ణే పురుషో వయ ఇతి పఞ్చ చ॥**5.3.1**॥

ఇన్ద్రాగ్నీ అవ్యథమానామితి స్వయమాతృణ్ణాముప దధాతీన్ద్రాగ్నిభ్యాం వా ఇమౌ లోకౌ విధృతావనయోర్లోకయోర్విధృత్యా అధృతేవ వా ఏషా యన్మధ్యమా చితిరన్తరిక్షమివ వా ఏషేన్ద్రాగ్నీ ఇత్యాహేన్ద్రాగ్నీ వై దేవానామోజోభృతావోజసైవైనామన్తరిక్షే చినుతే ధృత్యై స్వయమాతృణ్ణాముప దధాత్యన్తరిక్షం వై స్వయమాతృణ్ణాన్తరిక్షమేవోప ధత్తేఽశ్వముప [౬] ఘ్రాపయతి ప్రాణమేవాఽస్యాం దధాత్యథో ప్రాజాపత్యో వా అశ్వః ప్రజాపతినైవాఽగ్నిం చినుతే స్వయమాతృణ్ణా భవతి ప్రాణానాముథ్సృష్ట్యై అథో సువర్గస్య లోకస్యాఽనుఖ్యాత్యై దేవానాం వై సువర్గం లోకం యతాం దిశః సమవ్లీయన్త త ఏతా దిశ్యా అపశ్యన్తా ఉపాఽదధత తాభిర్వై తే దిశోఽదృగ్ంహన్ యద్దిశ్యా ఉపదధాతి దిశాం విధృత్యై దశ ప్రాణభృతః పురస్తాదుప [౭] దధాతి నవ వై పురుషే ప్రాణా నాభిర్దశమీ ప్రాణానేవ పురస్తాద్ధత్తే తస్మాత్పురస్తాత్ప్రాణా జ్యోతిష్మతీముత్తమాముప దధాతి తస్మాత్ప్రాణానాం వాగ్జ్యోతిరుత్తమా దశోప దధాతి దశాక్షరా విరాడ్విరాట్ఛన్దసాం జ్యోతిర్జ్యోతిరేవ పురస్తాద్ధత్తే తస్మాత్పురస్తాజ్జ్యోతిరుపాఽఽస్మహే ఛన్దాగ్ంసి పశుష్వాజిమయుస్తాన్బృహత్యుదజయత్తస్మాద్బార్హతాః [౮] పశవ ఉచ్యన్తే మా ఛన్ద ఇతి దక్షిణత ఉప దధాతి తస్మాద్దక్షిణావృతో మాసాః పృథివీ ఛన్ద ఇతి పశ్చాత్ప్రతిష్ఠిత్యా అగ్నిర్దేవతేత్యుత్తరత ఓజో వా అగ్నిరోజ ఏవోత్తరతో ధత్తే తస్మాదుత్తరతోఽభిప్రయాయీ జయతి షట్త్రిగ్ంశథ్సం పద్యన్తే షట్త్రిగ్ంశదక్షరా బృహతీ బార్హతాః పశవో

బృహత్యైవాఽస్మై పశూనవ రున్ధే బృహతీ ఛన్దసాగ్ం స్వారాజ్యం పరీయాయ యస్యైతా [౯] ఉపధీయన్తే గచ్ఛతి స్వారాజ్యగ్ం సప్త వాలఖిల్యాః పురస్తాదుప దధాతి సప్త పశ్చాథ్సప్త పై శీర్షణ్యాః ప్రాణాద్వావవాఞ్చౌ ప్రాణా నాగ్ం సవీర్యత్వాయ మూర్ధాఽసి రాడితి పురస్తాదుప దధాతి యన్త్రీ రాడితి పశ్చాత్ప్రాణానేవాఽస్మై సమీచో దధాతి॥[౧౦]

అశ్వముప పురస్తాదుప బార్హతా ఏతాశ్చతుస్త్రిగ్ంశచ్చ||**5.3.2**||

దేవా పై యద్యజ్ఞేఽకుర్వత తదసురా అకుర్వత తే దేవా ఏతా అక్ష్ణయాస్తోమీయా అపశ్యన్తా అన్యథాఽనూచ్యాన్యథోపాఽదధత తదసురా నాఽన్వవాయన్తతో దేవా అభవన్పరాఽసురా యదక్ష్ణయాస్తోమీయా అన్యథాఽనూచ్యాఽన్యథోపదధాతి భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై భవత్యాత్మనా పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవత్యాశుస్త్రివృదితి పురస్తాదుప దధాతి యజ్ఞముఖం పై త్రివృ- [౧౧] ద్యజ్ఞముఖమేవ పురస్తాద్వి యాతయతి వ్యోమ సప్తదశ ఇతి దక్షిణతోఽన్నం పై వ్యోమాఽన్నగ్ం సప్తదశోఽన్నమేవ దక్షిణతో ధత్తే తస్మాద్దక్షిణేఽనాన్నమద్యతే ధరుణ ఏకవిగ్ంశ ఇతి పశ్చాత్ప్రతిష్ఠా వా ఏకవిగ్ంశః ప్రతిష్ఠిత్యై భాన్తః పఞ్చదశ ఇత్యుత్తరత ఓజో పై భాన్త ఓజః పఞ్చదశ ఓజ ఏవోత్తరతో ధత్తే తస్మాదుత్తరతోఽభిప్రయాయీ జయతి ప్రతూర్తిరష్టాదశ ఇతి పురస్తా- [౧౨] దుప దధాతి ద్వౌ త్రివృతావభిపూర్వం యజ్ఞముఖే వి యాతయత్యభివర్తః సవిగ్ంశ ఇతి దక్షిణతోఽన్నం వా అభివర్తోఽన్నగ్ం సవిగ్ంశోఽన్నమేవ దక్షిణతో ధత్తే తస్మాద్దక్షిణేనాఽన్నమద్యతే వర్చో ద్వావిగ్ంశ ఇతి పశ్చాద్యద్విగ్ంశతిర్ద్వే తేన విరాజౌ యద్ద్వే ప్రతిష్ఠా తేన విరాజోరేవాఽభిపూర్వమన్నాద్యే ప్రతి తిష్ఠతి తపో నవదశ ఇత్యుత్తరతస్తస్మాథ్సవ్యో [౧౩] హస్తయోస్తపస్వితరో యోనిశ్చతుర్విగ్ంశ ఇతి పురస్తాదుప దధాతి చతుర్విగ్ంశత్యక్షరా గాయత్రీ గాయత్రీ యజ్ఞముఖం యజ్ఞముఖమేవ పురస్తాద్వి యాతయతి గర్భాః పఞ్చవిగ్ంశ ఇతి దక్షిణతోఽన్నం పై గర్భా అన్నం పఞ్చవిగ్ంశోన్నమేవ

దక్షిణతో ధత్తే తస్మాద్దక్షిణేనాఽన్నమద్యత ఓజస్త్రిణవ ఇతి పశ్చాదిమే వై లోకాస్త్రిణవ ఏష్వేవ లోకేషు ప్రతి తిష్ఠతి సం భరణస్త్రయోవిగ్ంశ ఇ- [౧౪] త్యుత్తరతస్తస్మాథ్సవ్యో హస్తయోః సం భార్యతరః క్రతురేకత్రిగ్ంశ ఇతి పురస్తాదుప దధాతి వాగ్వై క్రతుర్యజ్ఞముఖం వాగ్యజ్ఞముఖమేవ పురస్తాద్వి యాతయతి బ్రధ్నస్య విష్టపం చతుస్త్రిగ్ంశ ఇతి దక్షిణతోఽసౌ వా ఆదిత్యో బ్రధ్నస్య విష్టపం బ్రహ్మవర్చసమేవ దక్షిణతో ధత్తే తస్మాద్దక్షిణోఽర్ధో బ్రహ్మవర్చసితరః ప్రతిష్ఠా త్రయస్త్రిగ్ంశ ఇతి పశ్చాత్ప్రతిష్ఠిత్యై నాకః షట్త్రిగ్ంశ ఇత్యుత్తరతః సువర్గో వై లోకో నాకః సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై॥[౧౫]

వై త్రివృదితి పురస్తాథ్సవ్యస్త్రయోవిగ్ంశ ఇతి సువర్గో వై పఞ్చ చ॥**5.3.3**॥

ఆశుర్వ్యోమ ధరుణో భాన్తః ప్రతూర్తిరభివర్తో వర్చస్తపో యోనిర్గర్భా ఓజస్సంభరణః క్రతుర్బ్రధ్నస్య ప్రతిష్ఠా నాకష్షోడశ॥

అగ్నేర్భాగోఽసీతి పురస్తాదుప దధాతి యజ్ఞముఖం వా అగ్నిర్యజ్ఞముఖం దీక్షా యజ్ఞముఖం బ్రహ్మ యజ్ఞముఖం త్రివృద్యజ్ఞముఖమేవ పురస్తాద్వి యాతయతి నృచక్షసాం భాగోఽసీతి దక్షిణతః శుశ్రువాగ్ంసో వై నృచక్షసోఽన్నం ధాతా జాతాయైవాఽస్మా అన్నమపి దధాతి తస్మాజ్జాతోఽన్నమత్తి జనిత్రగ్గ్ం స్పృతగ్ం సప్తదశః స్తోమ ఇత్యాహాఽన్నం వై జనిత్ర- [౧౬] మన్నగ్ం సప్తదశోఽన్నమేవ దక్షిణతో ధత్తే తస్మాద్దక్షిణేనాఽన్నమద్యతే మిత్రస్య భాగోఽసీతి పశ్చాత్ప్రాణో వై మిత్రోఽపానో వరుణః ప్రాణాపానావేవాఽస్మిన్దధాతి దివో వృష్టిర్వాతాః స్పృతా ఏకవిగ్ంశః స్తోమ ఇత్యాహ ప్రతిష్ఠా వా ఏకవిగ్ంశః ప్రతిష్ఠిత్యా ఇన్ద్రస్య భాగోఽసీత్యుత్తరత ఓజో వా ఇన్ద్ర ఓజో విష్ణురోజః క్షత్రమోజః పఞ్చదశ [౧౭] ఓజ ఏవోత్తరతో ధత్తే తస్మాదుత్తరతోఽభిప్రయాయీ జయతి వసూనాం భాగోఽసీతి పురస్తాదుప దధాతి యజ్ఞముఖం వై వసవో యజ్ఞముఖగ్ం రుద్రా యజ్ఞముఖం చతుర్విగ్ంశో యజ్ఞముఖమేవ పురస్తాద్వి యాతయత్యాదిత్యానాం భాగోఽసీతి దక్షిణతోఽన్నం వా ఆదిత్యా అన్నం మరుతోఽన్నం గర్భా అన్నం పఞ్చవిగ్ంశోఽన్నమేవ

దక్షిణతో ధత్తే తస్మాద్దక్షిణేనాఽన్నమద్యతేఽదిత్యై భాగో- [౧౮] ఽసీతి పశ్చాత్ప్రతిష్ఠా వా అదితిః ప్రతిష్ఠా పూషా ప్రతిష్ఠా త్రిణవః ప్రతిష్ఠిత్యై దేవస్య సవితుర్భాగోఽసీత్యుత్తరతో బ్రహ్మ వై దేవః సవితా బ్రహ్మ బృహస్పతిర్బ్రహ్మ చతుష్టోమో బ్రహ్మవర్చసమేవోత్తరతో ధత్తే తస్మాదుత్తరోఽర్ధో బ్రహ్మవర్చసితరః సావిత్రవతీ భవతి ప్రసూత్యై తస్మాద్బ్రాహ్మణానాముదీచీ సనిః ప్రసూతా ధర్త్రశ్చతుష్టోమ ఇతి పురస్తాదుప దధాతి యజ్ఞముఖం వై ధర్త్రో [౧౯] యజ్ఞముఖం చతుష్టోమో యజ్ఞముఖమేవ పురస్తాద్వి యాతయతి యావానాం భాగోఽసీతి దక్షిణతో మాసా వై యావా అర్ధమాసా అయావాస్తస్మాద్దక్షిణావృతో మాసా అన్నం వై యావా అన్నమ్ప్రజా అన్నమేవ దక్షిణతో ధత్తే తస్మాద్దక్షిణేనాన్నమద్యత ఋభూణాం భాగోఽసీతి పశ్చాత్ప్రతిష్ఠిత్యై వివర్తోఽష్టాచత్వారిగ్ంశ ఇత్యుత్తరతోఽనయోర్లోకయోః సవీర్యత్వాయ తస్మాదిమౌ లోకౌ సమావద్వీర్యౌ [౨౦] యస్య ముఖ్యవతీః పురస్తాదుపధీయన్తే ముఖ్య ఏవ భవత్యాఽస్య ముఖ్యో జాయతే యస్యాఽన్నవతీర్దక్షిణతోఽత్త్యన్నమాఽస్యాఽన్నాదో జాయతే యస్య ప్రతిష్ఠావతీః పశ్చాత్ప్రత్యేవ తిష్ఠతి యస్యౌజస్వతీరుత్తరత ఓజస్వ్యేవ భవత్యాఽస్యౌజస్వీ జాయతేఽర్కో వా ఏష యదగ్నిస్తస్యైతదేవ స్తోత్రమేతచ్ఛస్త్రం యదేషా విధా [౨౧] విధీయతేఽర్క ఏవ తదర్క్యమను వి ధీయతేఽత్త్యన్నమాఽస్యాఽన్నాదో జాయతే యస్యైషా విధా విధీయతే య ఉ చైనామేవం వేద సృష్టీరుప దధాతి యథాసృష్టమేవాఽవ రున్ధే న వా ఇదం దివా న నక్తమాసీదవ్యావృత్తం తే దేవా ఏతా వ్యుష్టీరపశ్యన్తా ఉపాఽదధత తతో వా ఇదం వ్యౌచ్ఛద్యస్యైతా ఉపధీయన్తే వ్యేవాఽస్మా ఉచ్ఛత్యథో తమ ఏవాఽప హతే॥[౨౨]

వై జనిత్రం పఞ్చదశోఽదిత్యై భాగో వై ధర్త్రస్సమావద్వీర్యౌ విధా తతో వా ఇదం చతుర్దశ చ **||5.3.4||**

అగ్నేర్నృచక్షసాం జనిత్రం మిత్రస్యేన్ద్రస్య వసూనామాదిత్యానామదిత్యై దేవస్య సవితుస్సావిత్రవతీ ధర్త్రో యావానామృభూణాం వివర్తశ్చతుర్దశ॥

అగ్నే జాతాన్ప్ర ణుదా నః సపత్నానితి పురస్తాదుప దధాతి జాతానేవ భ్రాతృవ్యాన్ప్ర ణుదతే సహసా జాతానితి పశ్చాజ్జనిష్యమాణానేవ ప్రతి నుదతే చతుశ్చత్వారిగ్ంశః స్తోమ ఇతి దక్షిణతో బ్రహ్మవర్చసం వై చతుశ్చత్వారిగ్ంశో బ్రహ్మవర్చసమేవ దక్షిణతో ధత్తే తస్మాద్దక్షిణోఽర్ధో బ్రహ్మవర్చసితరః షోడశ స్తోమ ఇత్యుత్తరత ఓజో వై షోడశ ఓజ ఏవోత్తరతో ధత్తే తస్మా- [౨౩] దుత్తరతోఽభిప్రయాయీ జయతి వజ్రో వై చతుశ్చత్వారిగ్ంశో వజ్రః షోడశో యదేతే ఇష్టకే ఉపదధాతి జాతాగ్ంశ్చైవ జనిష్యమాణాగ్ంశ్చ భ్రాతృవ్యాన్ప్రణుద్య వజ్రమను ప్ర హరతి స్తృత్యై పురీషవతీం మధ్య ఉప దధాతి పురీషం వై మధ్యమాత్మనః సాత్మానమేవాఽగ్నిం చినుతే సాత్మాఽముష్మింల్లోకే భవతి య ఏవం వేదైతా వా అసపత్నా నామేష్టకా యస్యైతా ఉపధీయన్తే [౨౪] నాఽస్య సపత్నో భవతి పశుర్వా ఏష యదగ్నిర్విరాజ ఉత్తమాయాం చిత్యాముప దధాతి విరాజమేవోత్తమాం పశుషు దధాతి తస్మాత్పశుమానుత్తమాం వాచం వదతి దశదశోఽప దధాతి సవీర్యత్వాయాక్ష్ణయోప దధాతి తస్మాదక్ష్ణయా పశవోఽఙ్గాని ప్ర హరన్తి ప్రతిష్ఠిత్యై యాని వై ఛన్దాగ్ంసి సువర్గ్యాణ్యాసన్తైర్దేవాః సువర్గం లోకమాయన్తేనర్షయో [౨౫] ఽశ్రామ్యన్తే తపోఽతప్యన్త తాని తపసాఽపశ్యన్తేభ్య ఏతా ఇష్టకా నిరమిమతేవశ్ఛన్దో వరివశ్ఛన్ద ఇతి తా ఉపాఽదధత తాభిర్వై తే సువర్గం లోకమాయన్ యదేతా ఇష్టకా ఉపదధాతి యాన్యేవ ఛన్దాగ్ంసి సువర్గ్యాణి తైరేవ యజమానః సువర్గం లోకమేతి యజ్ఞేన వై ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత తాః స్తోమభాగైరేవాఽసృజత య- [౨౬] త్స్తోమభాగా ఉపదధాతి ప్రజా ఏవ తద్యజమానః సృజతే బృహస్పతిర్వా ఏతద్యజ్ఞస్య తేజః సమభరద్యత్స్తోమభాగా యత్స్తోమభాగా ఉపదధాతి సతేజసమేవాఽగ్నిం చినుతే బృహస్పతిర్వా ఏతాం యజ్ఞస్య ప్రతిష్ఠామపశ్యద్యత్స్తోమభాగా యత్స్తోమభాగా ఉపదధాతి యజ్ఞస్య ప్రతిష్ఠిత్యై సప్తసప్తోప దధాతి సవీర్యత్వాయ తిస్రో మధ్యే ప్రతిష్ఠిత్యై ॥[౨౭]

ఉత్తరతో ధత్తే తస్మాదుపధీయస్త ఋషయోఽసృజత యత్త్రిచత్వారిగ్ంశచ్చ||**5.3.5**||

రశ్మిరిత్యేవాఽఽదిత్యమసృజత ప్రేతిరితి ధర్మమన్వితిరితి దివగ్ం సన్ధిరిత్యన్తరిక్షం ప్రతిధిరితి పృథివీం విష్టమ్భ ఇతి వృష్టిం ప్రవేత్యహరనువేతి రాత్రిముశిగితి వసూన్ప్రకేత ఇతి రుద్రాన్సుదీతిరిత్యాదిత్యానోజ ఇతి పితౄగ్ స్తన్తురితి ప్రజాః పృతనాషాడితి పశూన్రేవదిత్యోషధీరభిజిదసి యుక్తగ్రావే- [౨౦] న్ద్రాయ త్వేన్ద్రం జిన్వేత్యేవ దక్షిణతో వజ్రం పర్యౌహదభిజిత్యై తాః ప్రజా అపప్రాణా అసృజత తాస్వధిపతిరసీత్యేవ ప్రాణమదధాద్యన్తేత్యపానగ్ం సగ్ంసర్ప ఇతి చక్షుర్వయోధా ఇతి శ్రోత్రం తాః ప్రజాః ప్రాణతీరపానతీః పశ్యన్తీః శృణ్వతీర్న మిథునీ అభవన్తాసు త్రివృదసీత్యేవ మిథునమదధాత్తాః ప్రజా మిథునీ [౨౯] భవన్తీర్న ప్రాఽజాయన్త తాః సగ్ంరోహోఽసి నీరోహోఽసీత్యేవ ప్రాఽజనయత్తాః ప్రజాః ప్రజాతా న ప్రత్యతిష్ఠన్తా వసుకోఽసి వేషశ్రిరసి వస్యష్టిరసీత్యేవైషు లోకేషు ప్రత్యస్థాపయద్యదాహ వసుకోఽసి వేషశ్రిరసి వస్యష్టిరసీతి ప్రజా ఏవ ప్రజాతా ఏషు లోకేషు ప్రతి ష్ఠాపయతి సాత్మాఽన్తరిక్షగ్ం రోహతి సప్రాణోఽముష్మిఁల్లోకే ప్రతి తిష్ఠత్యవ్యర్ధుకః ప్రాణాపానాభ్యాం భవతి య ఏవం వేద॥[30]
యుక్తగ్రావా ప్రజా మిథున్యన్తరిక్షం ద్వాదశ చ||**5.3.6**||

నాకసద్భిర్వై దేవాః సువర్గం లోకమాయన్తన్నాకసదాం నాకసత్త్వం యన్నాకసద ఉపదధాతి నాకసద్భిరేవ తద్యజమానః సువర్గం లోకమేతి సువర్గో వై లోకో నాకో యస్యైతా ఉపధీయన్తే నాఽస్మా అకం భవతి యజమానాయతనం వై నాకసదో యన్నాకసద ఉపదధాత్యాయతనమేవ తద్యజమానః కురుతే పృష్ఠానాం వా ఏతత్తేజః సం భృతం యన్నాకసదో యన్నాకసద [30] ఉపదధాతి పృష్ఠానామేవ తేజోఽవ రున్ధే పఞ్చచోడా ఉప దధాత్యప్సరస ఏవైనమేతా భూతా అముష్మిఁల్లోక ఉప శేరేఽథో తనూపానీరేవైతా

యజమానస్య యం ద్విష్యాత్తముపదధద్ధ్యాయేదేతాభ్య ఏవైనం దేవతాభ్య ఆ వృశ్చతి తాజగార్తిమార్ఛత్యుత్తరా నాకసద్భ్య ఉప దధాతి యథా జాయామానీయ గృహేషు నిషాదయతి తాదృగేవ తత్ [౩౨] పశ్చాత్ప్రాచీముత్తమాముప దధాతి తస్మాత్పశ్చాత్ప్రాచీ పత్న్యన్వాస్తే స్వయమాతృణ్ణాం చ వికర్ణీం చోత్తమే ఉప దధాతి ప్రాణో వై స్వయమాతృణ్ణాఽఽయుర్వికర్ణీ ప్రాణం చైవాయుశ్చ ప్రాణానాముత్తమౌ ధత్తే తస్మాత్ప్రాణశ్చాయుశ్చ ప్రాణానాముత్తమౌ నాఽన్యాముత్తరామిష్టకాముప దధ్యాద్యదన్యాముత్తరామిష్టకాముపదధ్యాత్పశూనాం [33] చ యజమానస్య చ ప్రాణం చాఽఽయుశ్చాఽపి దధ్యాత్తస్మాన్నాఽన్యోత్తరేష్టకోపధేయా స్వయమాతృణ్ణాఽముప దధాత్యసౌ వై స్వయమాతృణ్ణాఽమూమేవోప ధత్తేఽశ్వముప ఘ్రాపయతి ప్రాణమేవాఽస్యాం దధాత్యథో ప్రాజాపత్యో వా అశ్వః ప్రజాపతినైవాఽగ్నిం చినుతే స్వయమాతృణ్ణా భవతి ప్రాణానాముత్సృష్ట్యా అథో సువర్గస్య లోకస్యాఽనుఖ్యాత్యా ఏషా వై దేవానాం విక్రాన్తిర్యద్వికర్ణీ యద్వికర్ణీముపదధాతి దేవానామేవ వి క్రాన్తిమను విక్రమత ఉత్తరత ఉప దధాతి తస్మాదుత్తరతఉపచారోఽగ్నిర్వాయుమతీ భవతి సమిద్ధ్యై॥[౩౪]

సంభృతం యన్నాఽకసదో యన్నాఽకసదన్తత్పశూనామేషా వై ద్వావిగ్ంశతిశ్చ **||5.3.7||**

ఛన్దాగ్స్యుప దధాతి పశవో వై ఛన్దాగ్ంసి పశూనేవాఽవ రున్ధే ఛన్దాగ్ంసి వై దేవానాం వామం పశవో వామమేవ పశూనవ రున్ధ ఏతాగ్ం హ వై యజ్ఞసేనశ్చైత్రియాయణశ్చితిం విదాఞ్చకార తయా వై స పశూనవాఽరున్ధ యదేతాముపదధాతి పశూనేవాఽవ రున్ధే గాయత్రీః పురస్తాదుప దధాతి తేజో వై గాయత్రీ తేజ ఏవ [౩౫] ముఖతో ధత్తే మూర్ధన్వతీర్భవన్తి మూర్ధానమేవైనగ్ం సమానానాం కరోతి త్రిష్టుభ ఉప దధాతీన్ద్రియం వై త్రిష్టుగిన్ద్రియమేవ మధ్యతో ధత్తే జగతీరుప దధాతి జాగతా వై పశవః పశూనేవాఽవ రున్ధేఽనుష్టుభ ఉప దధాతి ప్రాణా వా అనుష్టుప్ప్రాణానాముత్సృష్ట్యై బృహతీరుష్ణిహాః

పఙ్క్త్యక్షరపఙ్క్తిరితి విషురూపాణి ఛన్దాగ్ంస్యుప దధాతి విషురూపా వై పశవః పశవ-
[౩౬] శ్ఛన్దాగ్ంసి విషురూపానేవ పశూనవ రున్ధే విషురూపమస్య గృహే దృశ్యతే యస్యైతా
ఉపధీయన్తే య ఉ చైనా ఏవం వేదాఽతిచ్ఛన్దసముప దధాత్యతిచ్ఛన్దా వై సర్వాణి
ఛన్దాగ్ంసి సర్వేభిరేవైనం ఛన్దోభిశ్చినుతే వర్ష్మ వా ఏషా ఛన్దసాం యదతిచ్ఛన్దా
యదతిచ్ఛన్దసముపదధాతి వర్ష్మైవైనగ్ం సమానానాం కరోతి ద్విపదా ఉప దధాతి
ద్విపాద్యజమానః ప్రతిష్ఠిత్యై॥[౩౭]
తేజ ఏవ పశవః పశవో యజమాన ఏకం చ॥**5.3.8**॥

సర్వాభ్యో వై దేవతాభ్యోఽగ్నిశ్చీయతే యథ్సయుజో నోపదధ్యాద్దేవతా అస్యాఽగ్నిం
వృఞ్జీరన్ యథ్సయుజ ఉపదధాత్యాత్మనైవైనగ్ం సయుజం చినుతే నాఽగ్నినా
వ్యృధ్యతేఽథో యథా పురుషః స్నావభిః సన్తత ఏవమేవైతాభిరగ్నిః సన్తతోఽగ్నినా వై దేవాః
సువర్గం లోకమాయన్తా అమూః కృత్తికా అభవన్ యస్యైతా ఉపధీయన్తే సువర్గమేవ
లోకమేతి [౩౮] గచ్ఛతి ప్రకాశం చిత్రమేవ భవతి మణ్డలేష్టకా ఉప దధాతీమే వై లోకా
మణ్డలేష్టకా ఇమే ఖలు వై లోకా దేవపురా దేవపురా ఏవ ప్ర విశతి నాఽఽర్తిమార్ఛత్యగ్నిం
చిక్యానో విశ్వజ్యోతిష ఉప దధాతీమానేవైతాభిర్లోకాఞ్జ్యోతిష్మతః కురుతేఽథో ప్రాణానేవైతా
యజమానస్య దాధ్రత్యేతా వై దేవతాః సువర్గ్యాస్తా ఏవాఽన్వారభ్య సువర్గం లోకమేతి॥[౩౯]
సువర్గమేవ తా ఏవ చత్వారి చ॥**5.3.9**॥

వృష్టిసనీరుప దధాతి వృష్టిమేవాఽవ రున్ధే యదేకధోపదధ్యాదేకమృతుం
వర్షేదనుపరిహారగ్ంసాదయతి తస్మాథ్సర్వానృతూన్ వర్షతి
పురోవాతసనిరసీత్యాహైతద్వై వృష్ట్యై రూపగ్ం రూపేణైవ వృష్టిమవ రున్ధే
సంయానీభిర్వై దేవా ఇమాంల్లోకాన్థ్సమయుస్తథ్సంయానీనాగ్ం సంయానిత్వం

యథ్సంయానీరుపదధాతి యథాఽప్సు నావా సంయాత్యేవ- [౪౦] మేవైతాభిర్యజమాన
ఇమాఀల్లోకాన్థ్సం యాతి ప్లవో వా ఏషోఽగ్నేర్యథ్సంయానీర్యథ్సంయానీరుపదధాతి
ప్లవమేవైతమగ్నయ ఉప దధాత్యుత యస్యైతాసూపహితాస్వాపోఽగ్నిగ్ం హరన్త్యహృత
ఏవాఽస్యాఽగ్నిరాదిత్యేష్టకా ఉప దధాత్యాదిత్యా వా ఏతం భూత్యై ప్రతి నుదన్తే యోఽలం
భూత్యై సన్భూతిం న ప్రాప్నోత్యాదిత్యా [౪౧] ఏవైనం భూతిం గమయన్త్యసౌ వా
ఏతస్యాఽఽదిత్యో రుచమా దత్తే యోఽగ్నిం చిత్వా న రోచతే యదాదిత్యేష్టకా
ఉపదధాత్యసావేవాస్మిన్నాదిత్యో రుచం దధాతి యథాఽసౌ దేవానాగ్ం రోచత ఏవమేవైష
మనుష్యాణాగ్ం రోచతే ఘృతేష్టకా ఉప దధాత్యేతద్వా అగ్నేః ప్రియం ధామ యద్ఘృతం
ప్రియేణైవైనం ధామ్నా సమర్ధయ- [౪౨] త్యథో తేజసాఽనుపరిహారగ్ం
సాదయత్యపరివర్గమేవాఽస్మిన్తేజో దధాతి ప్రజాపతిరగ్నిమచినుత స యశసా వ్యార్ధ్యత స
ఏతా యశోదా అపశ్యత్తా ఉపాఽధత్త తాభిర్వై స యశ ఆత్మన్నధత్త యద్యశోదా
ఉపదధాతి యశ ఏవ తాభిర్యజమాన ఆత్మన్ధత్తే పఞ్చోప దధాతి పాఙ్క్తః పురుషో
యావానేవపురుషస్తస్మిన్ యశో దధాతి||[౪౩]

ఏవం ప్రాప్నోత్యాదిత్యా అర్ధయత్యేకాన్న పఞ్చాశచ్చ **||5.3.10||**

దేవాసురాః సంయత్తా ఆసన్కనీయాగ్ంసో దేవా ఆసన్భూయాగ్ంసోఽసురాస్తే దేవా ఏతా
ఇష్టకా అపశ్యన్తా ఉపాఽదధత భూయస్కృదసీత్యేవ
భూయాగ్ంసోఽభవన్వనస్పతిభిరోషధీభిర్వరివస్కృదసీతీమామజయన్ప్రాచ్యసీతి ప్రాచీం
దిశమజయన్నూర్ధ్వాఽసీత్యమూమజయన్నన్తరిక్షసదస్యన్తరిక్షే సీదేత్యన్తరిక్షమజయన్తతో
దేవా అభవ- [౪౪] న్పరాఽసురా యస్యైతా ఉపధీయన్తే భూయానేవ
భవత్యభీమాఀల్లోకాఞ్జయతి భవత్యాత్మనా పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవత్యప్సుషదసి
శ్యేనసదసీత్యాహైతద్వా అగ్నే రూపగ్ం రూపేణైవాఽగ్నిమవ రున్ధే పృథివ్యాస్త్వా ద్రవిణే

సాదయామీత్యాహేమానేవైతాభిర్లోకాన్ప్రవిణావతః కురుత ఆయుష్యా ఉప
దధాత్యాయురేవా- [౪౫] కస్మిన్దధాత్యగ్నే యత్తే పరగ్ం హృన్నామేత్యాహైతద్వా అగ్నేః
ప్రియం ధామ ప్రియమేవాఽస్య ధామోపాఽప్నోతి తావేహి సగ్ం రభావహా ఇత్యాహ
వ్యేవైనేన పరి ధత్తే పాఞ్చజన్యేష్వప్యేధ్యగ్న ఇత్యాహైష వా అగ్నిః పాఞ్చజన్యో యః
పఞ్చచితీకస్తస్మాదేవమాహర్తవ్యా ఉప దధాత్యేతద్వా ఋతూనాం ప్రియం ధామ
యదృతవ్యా ఋతూనామేవ ప్రియం ధామాఽవ రున్ధే సుమేక ఇత్యాహ సంవత్సరో వై
సుమేకః సంవత్సరస్యైవ ప్రియం ధామోపాఽప్నోతి॥[౪౬]

అభవన్నాయురేవర్తవ్యా ఉప షడ్విగ్ంశతిశ్చ||**5.3.11**||

ప్రజాపతేరక్ష్యశ్వయత్తత్పరాఽపతత్తదశ్వోఽభవద్యదశ్వయత్తదఽశ్వస్యాఽశ్వత్వం తద్దేవా
అశ్వమేధేనైవ ప్రత్యదధురేష వై ప్రజాపతిగ్ం సర్వం కరోతి యోఽశ్వమేధేన యజతే సర్వ
ఏవ భవతి సర్వస్య వా ఏషా ప్రాయశ్చిత్తిః సర్వస్య భేషజగ్ం సర్వం వా ఏతేన పాప్మానం
దేవా అతరన్నపి వా ఏతేన బ్రహ్మహత్యామతరన్థ్సర్వం పాప్మానం [౪౭] తరతి తరతి
బ్రహ్మహత్యాం యోఽశ్వమేధేన యజతే య ఉ చైనమేవం వేదోత్తరం వై
తత్ప్రజాపతేరక్ష్యశ్వయత్తస్మాదశ్వస్యోత్తరతోఽవ ద్యన్తి దక్షిణతోఽన్యేషాం పశూనాం వైతసః
కటో భవత్యప్సుయోనిర్వా అశ్వోఽప్సుజో వేతసః స్వ ఏవైనం యోనౌ ప్రతి ష్ఠాపయతి
చతుష్టోమః స్తోమో భవతి సరడ్ఢ వా అశ్వస్య సక్థ్యాఽవృహత్తద్దేవాశ్చతుష్టోమేనైవ
ప్రత్యదధుర్యచ్చతుష్టోమ స్తోమో భవత్యశ్వస్య సర్వత్వాయ॥[౪౮]

సర్వం పాప్మానమవృహద్ద్వాదశచ||**5.3.12**||

ఉత్సన్న యజ్ఞ ఇన్ద్రాగ్నీ దేవా వా అక్ష్ణయా స్తోమీయా అగ్నేర్భాగోఽస్యగ్నే జాతాన్ రశ్మిరితి నాకసద్భిశ్ఛన్దాగ్ంసి సర్వాభ్యో వృష్టిసనీర్దేవాసురాః కనీయాగ్ంసః ప్రజాపతేరక్షి ద్వాదశ||**12**||

ఉత్సన్నయజ్ఞో దేవా వై యస్య ముఖ్యవతీర్నాక సద్భిరేవైతాభిరష్టాచత్వారిగ్ంశత్॥౪౮॥

ఉథ్సన్నయజ్ఞః సర్వత్వాయ॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ఇతి పఞ్చమ కాణ్డే తృతీయః ప్రశ్నః॥